

Veldtekening Internationaal cultuurbeleid

Webinar
24 april 2024

Joris Janssens & Inez Boogaarts

IDEA

CONSULT thinking ahead

member of

IDEAGROUP

DEPARTEMENT
CULTUUR, JEUGD & MEDIA

Vlaanderen
verbeelding werkt

Doelstelling: Presentatie inzichten Veldtekening Internationaal cultuurbeleid

Stel uw vragen via
"Q&A", "V&A"
(rechtsboven uw
venster).

Welkom (DCJM)

Deel 1 - Internationale trends in het cultuurveld

- 10.05 - 10.35: Presentatie
- 10.35 - 10.50: Q&A + poll

Deel 2 - Het Vlaams Internationaal Cultuurbeleid

- 10.50 - 11.10: Presentatie
- 11.10 - 11.25: Q&A + poll

Afsluiten (DCJM)

Context en vraagstelling

DCJM vroeg aan IDEA Consult om een '**Veldtekening Internationaal Cultuurbeleid**' te maken.

Er is vandaag een **Strategisch Kader Internationaal Cultuurbeleid 2021-2025**.

Maar er zijn vele maatschappelijke en sectorale **disrupties**, die een impact hebben op de internationalisering van de culturele sectoren.

Er is veel bestaande kennis maar die is fragmentarisch en **overzicht ontbreekt**.

Deze mapping dient als input voor **voeding voor een herijking van de beleidstrategie**.

Scope

- Beeldende kunsten
- Podiumkunsten
- Professionele muziek
- Circuskunsten
- Cultureel erfgoed
- Sociaal-cultureel werk
- Amateurkunsten
- Literatuur
- Audiovisueel (incl. film en games)
- Architectuur
- Vormgeving

Onderzoeksvragen

Onderzoeksvraag 1.

Wat zijn de belangrijkste trends, ontwikkelingen, actoren en noden op het vlak van de internationalisering van de culturele en creatieve sectoren in Vlaanderen?

- Wie doet wat, en waar?
- Waarom is internationaal werken belangrijk?
- Welke trends – sectoraal, breder maatschappelijk – hebben een impact op internationaal werken?
- Wat is er nodig om het potentieel en de meerwaarde van internationaal werken aan te boren?

Onderzoeksvraag 2.

Hoe verhouden de noden van de culturele en creatieve sectoren zich tot het huidige Vlaamse en internationale cultuurbeleid en hoe kan de internationale impact van het huidige Vlaamse cultuurbeleid worden verbeterd?

- Welke lacunes doen zich vandaag voor op het vlak van het Internationaal Cultuurbeleid?
- Welke verbeterpunten zijn mogelijk, voor het toekomstig Internationaal Cultuurbeleid?

Plan van aanpak

Fase 1: Sectorspecifieke analyses (Voorjaar 2023)

- Beeldende kunsten
- Podiumkunsten
- Professionele muziek
- Circuskunsten
- Cultureel erfgoed
- Sociaal-cultureel werk
- Amateurkunsten
- Literatuur
- Audiovisueel (incl. film en games)
- Architectuur
- Vormgeving

Desk research

Interviews
met bovenbouwactoren

Focusgesprekken met
veldactoren

Fase 2: Cultuurbrede synthese Onderzoeksvraag 1: actoren, motieven trends, noden (Zomer 2023)

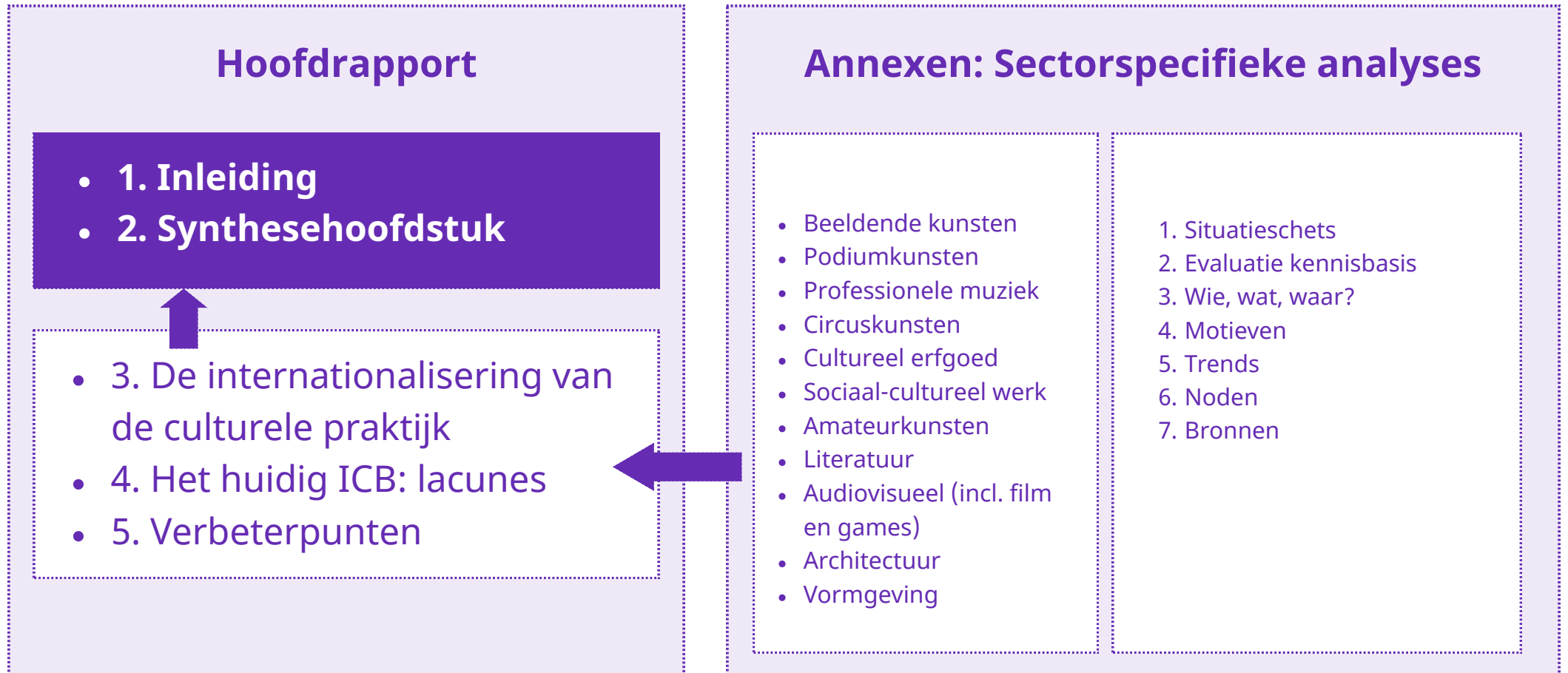

Fase 3: Kloofanalyse Onderzoeksvraag 2: match huidig beleid en verbeterpunten (Najaar 2023)

Interviews
met overheidsinstanties: DCJM, DKBUZA, FIT,
TVL

Workshop kloofanalyse
met culturele bovenbouw

De structuur van het rapport

Stel uw vragen via
"Q&A", "V&A"
(rechtsboven uw
venster).

We behandelen die
halverwege en aan
het einde van de
sessie

Vandaag: presentatie narratief in synthesehoofdstuk

Deel 1: De internationalisering van de praktijk
Resultaten onderzoeksvraag 1 + q&a

Deel 2: Kloofanalyse (match met strategisch kader)
Resultaten onderzoeksvraag 2 + q&a

An aerial night photograph of a city, showing a dense network of yellow and white lights against a dark background. The lights form a complex, interconnected pattern, likely representing a city's infrastructure or population density. The overall tone is dark with bright, glowing points of light.

Onderzoeksvraag 1:

Wat zijn de belangrijkste trends, ontwikkelingen en noden op het vlak van de internationalisering van de culturele en creatieve sectoren in Vlaanderen?

Internationaal werken binnen cultuur neemt in de jaren twintig herkenbare én verrassende verschijningsvormen aan.

Vlaamse spelers scoren in het buitenland...

FLANDERS 2021

Grote
events

Support the Guardian

The Guardian

The Flanders phenomenon: how Belgian buildings went from joke to genius

www.architectura.be

België boven op lijst genomineerden voor EUmies Awards 2024

Met maar liefst 18 nominaties prijkt ons land op plaats vier en moet het enkel Spanje, Frankrijk en Duitsland boven zich duiden.

Cultuur & Media

Gents theatergezelschap Ontroerend Goed krijgt voor 8e keer prijs op Edinburgh Fringe Festival in Schotland

Flip through Flanders

FLANDERS' FINEST WRITERS AND THEIR BOOKS ARE CROSSING THE CHANNEL

Internationale
presentatie

initiative that promotes Dutch-language literature from Flanders across the UK and slators at live events and workshops as they shine a spotlight on the literary From picture books to theatre, from poetry and novels to non-fiction: come and

Nominaties
en prijzen

Pitchfork

ALBUMS

Topical Dancer

Charlotte Adigéry /
Bolis Pupul

2022

8.2
BEST NEW MUSIC

Vele voorbeelden die ons anders doen kijken naar internationaal werken

Performance over handel in erfgoed

Herkomst-onderzoek cultureel erfgoed

Internationale promotie in de stad en op nicheplatformen

collectible.design

Collectible

The fair for 21st century design. COLLECTIBLE is a pioneering fair exclusively dedicated to contemporary collectible design gathering unique pieces, bespoke works and very limited editions of the 21st century.

Beyond the Now

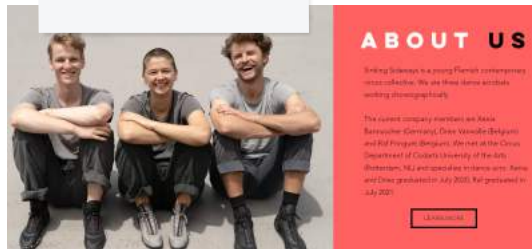
<https://beyond-the-now.com/>

Social art practice for a post-pandemic world. 'Beyond the Now' is a syndicated social practice platform, founded by partners based and working in locations across the globe, which aims to open up new creative, cultural and political affinities for a post-pandemic world.

Internationale kunstenaarscollectieven actief in Vlaanderen

Een circusgezelschap met jonge makers uit vele landen

Sociaal-cultureel werk in de metaverse

Verkoop van intellectuele eigendom

Een follow the sun organisatiemodel in games

Het internationale 3.3 bij ons thuis in Vlaanderen

Wie, wat en waar?

Zie 3.1. en
annexen

Empirische
basis is dun,
ondanks veel
materiaal

Intercontinentaal en globaal

Europa

Buurlanden

België

Vlaanderen

Lokaal

digitaal & hybride

Creatie, (co-)productie en
cofinanciering

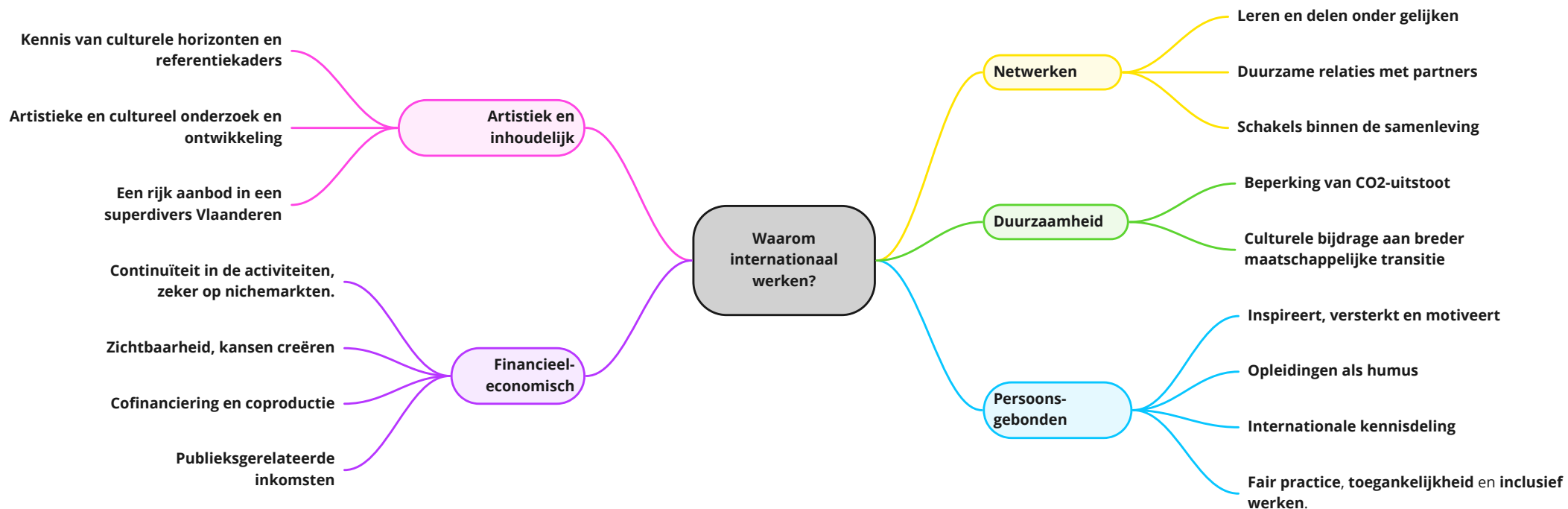
Presentatie en distributie

Kennisdeling en
inhoudelijke ontwikkeling

Onderzoek, kritiek en
reflectie

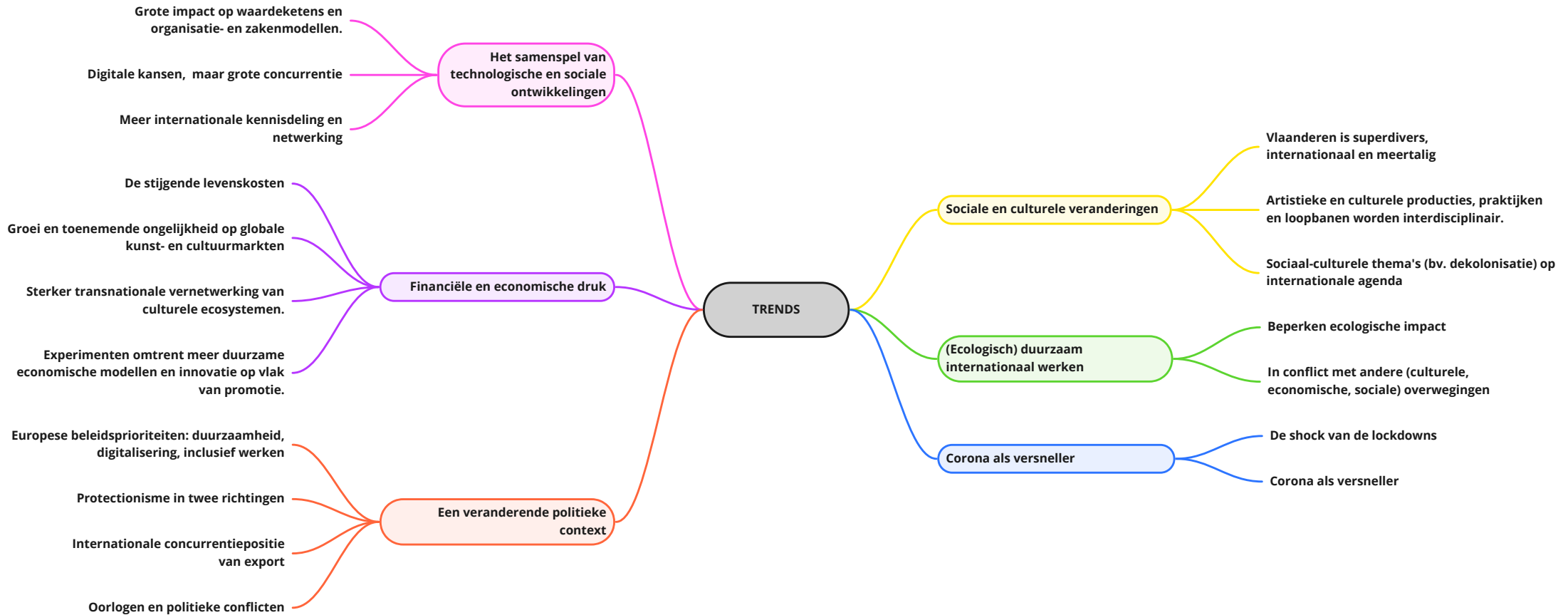
Educatie en opleiding

Zie 3.2

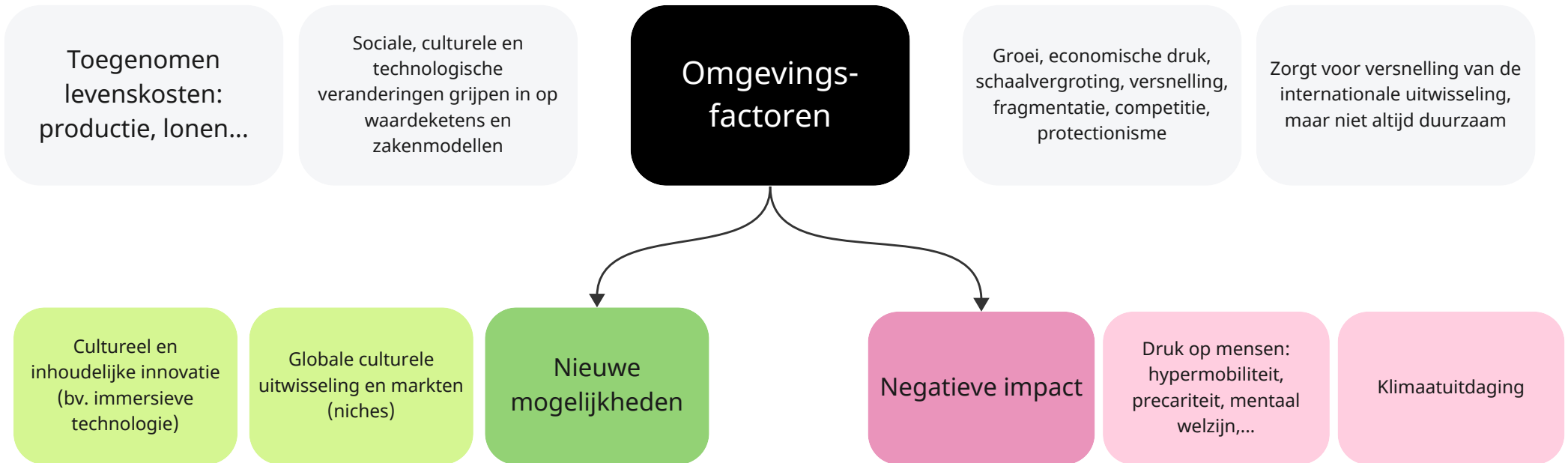
Welke trends hebben vandaag een grote impact op internationaal werken?

Zie 3.3

En annexen

Concurrentie en versnelling op het internationaal niveau

An aerial night photograph of a city, showing a dense network of yellow and white lights from buildings and streets, set against a dark background. The lights form a complex, interconnected pattern across the landscape.

Ook de aard van internationaal werken verandert fundamenteel

De ontwikkeling van transnationale ecosystemen

- De **flows** van culturele ontwikkeling, creatie, financiering, coproductie, distributie en presentatie **vinden plaats op grotere schaal** (Benelux, Europees, globaal).
  - *Vb: games, hedendaagse podiumkunsten, circus, niches binnen muziek, sociaal-culturele bewegingen (transities, migratie,...), immaterieel erfgoed, beeldende kunsten...*
- Actoren spelen **tegelijk** op deze niveaus, gaan niet 'van hier naar daar'
- Zeker in een **digitale omgeving** is het nog moeilijk om te bepalen 'waar' die processen nu plaatsvinden.

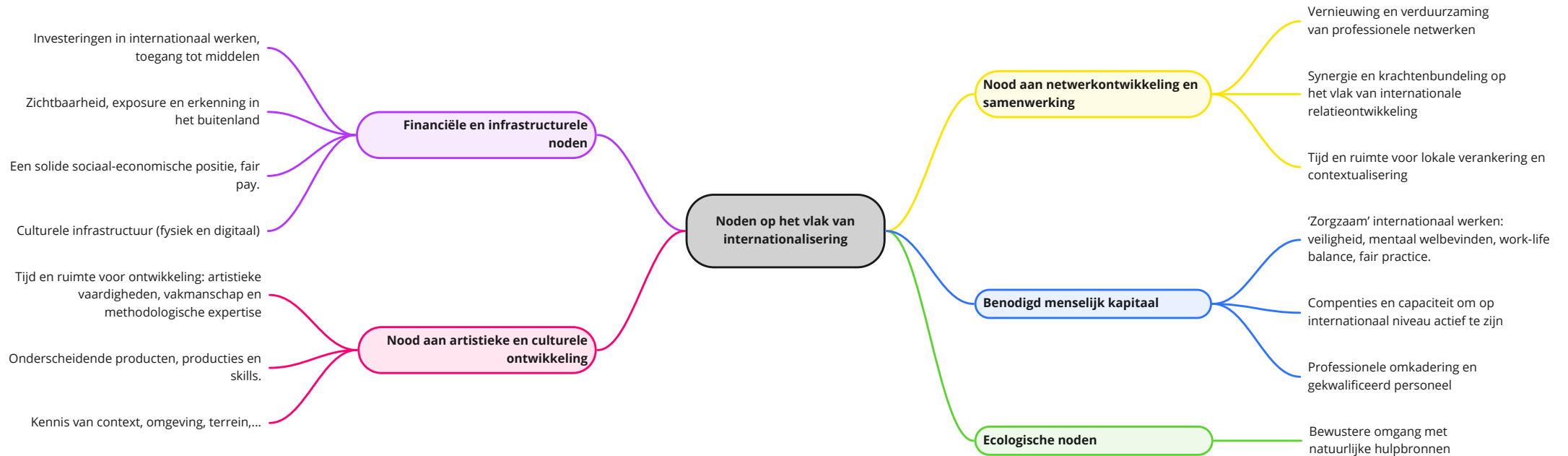

De lokale verankering van internationaal werken

- **Internationale hotspots** te vinden **op specifieke locaties**:
  - Avignon, Milaan, Venetië... zijn lokale toegangspoorten tot regionale en internationale netwerken
  - Shift: steeds meer ook een veelheid aan niche-events, die op zoek gaan naar verbinding met de lokale context
- In **Vlaanderen (en elders): zoektocht naar nieuwe connecties tussen het lokale en internationale netwerken**
  - Herlokalisering van productie (*bv. design, maar ook podiumkunst*) en site specific werk
  - Presenterende en educatieve spelers: op zoek naar een sterke lokale inbedding (*bv. festivals*)
  - Lokale verankering sociaal-cultureel werk en amateurkunsten, maar ook die zijn op een veel grotere geografische schaal actief
  - Lokale contexten zijn internationale ruimtes geworden
    - Makers en publiek zijn superdivers
    - Internationale connecties van lokale gemeenschappen
    - Belang van meertaligheid

Welke noden op het vlak van internationalisering?

Zie 3.4

Sectorale dynamieken verschillen

Maar noden zijn zeer gelijkaardig

Naar een sterkere, meer competitieve
positionering en vraag om 'exportsteun'

Twee types vragen uit de praktijk

Werken aan systeemverandering
naar een meer volhoudbare
internationale praktijk

Flexibel &
ambitieuw
financieringskader

Nieuwe
organisatie-
modellen

(Collectieve)
promotie &
zichtbaarheid

Praktijk-
ondersteuning en -
ontwikkeling

Capacity building
en draagkracht

Beter zicht op de
vraag

**Naar een sterkere, meer competitieve
positionering en vraag om 'exportsteun'**

Twee types vragen uit de praktijk

Werken aan systeemverandering
naar een meer volhoudbare
internationale praktijk

Naar een sterkere, meer competitieve
positionering en vraag om 'exportsteun'

Twee types vragen uit de praktijk

**Werken aan systeemverandering
naar een meer volhoudbare
internationale praktijk**

Samenwerking en
solidariteit

Vertraging en
ruimte voor
ontwikkeling

Motor van
maatschappelijke
innovatie

Lokale
verankering

Inclusief en
zorgzaam

Ecologisch
duurzaam

Financiering om
internationaal te
werken

Nieuwe
organisatie-
modellen

Collectieve
promotie

Praktijk-
ondersteuning en -
ontwikkeling

Capacity building
en draagkracht

Beter zicht op de
vraag

Naar een sterkere, meer competitieve
positionering en vraag om 'exportsteun'

Twee types vragen uit de praktijk

Werken aan systeemverandering
naar een meer volhoudbare
internationale praktijk

Samenwerking en
solidariteit

Vertraging en
ruimte voor
ontwikkeling

Motor van
maatschappelijke
innovatie

Lokale
verankering

Inclusief en
zorgzaam

Ecologisch
duurzaam

Over naar
Q&A

Vragen, reflecties,...?

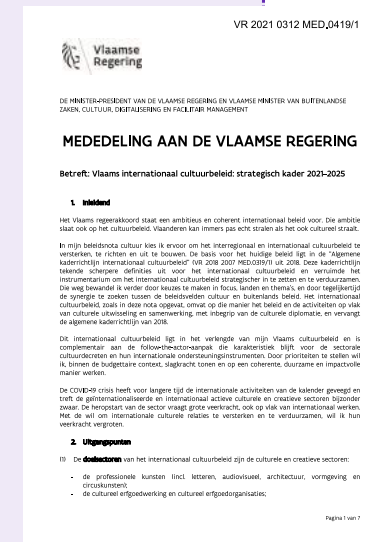
An aerial night photograph of a city, showing a dense network of yellow and white lights against a dark background. The lights form a complex, interconnected pattern, likely representing a city's infrastructure or a network of nodes. The overall tone is dark with bright, glowing points of light.

Onderzoeksvraag 2:

Hoe verhouden de internationaliseringsnoden van de culturele en creatieve sectoren zich tot het huidige Vlaamse en internationale cultuurbeleid en hoe kan de internationale impact van het huidige Vlaamse cultuurbeleid worden verbeterd?

Strategisch Kader Internationaal Cultuurbeleid

- **Nieuw** binnen het Vlaams Cultuurbeleid: beleidsdomeinoverschrijdende strategie voor 2021-2025.
- **Uitgangspunten**
  - Sectorgedreven: follow the actor
  - Vlaanderen internationaal positioneren
  - Speelt zich af in het buitenland
- **Doelstellingen**
  - Internationale positie van actoren, goederen, praktijken versterken
  - Internationale samenwerking, netwerken en uitwisseling stimuleren
  - Vlaanderen in de wereld zetten als State of the Art
- **Focus vanuit** geografische prioriteiten en samenwerking

Identificatie lacunes huidig ICB

Zie 4.

- Op alle uitgangspunten worden lacunes geconstateerd (sectorale, Vlaamse positionering, accent op buitenlandse werking)
- Uitgebreid besproken in hoofdstuk 4: veel en genuanceerd, groot en klein, korte en lange termijn
- Voorbeelden rijp en groen:
  - erkennen belang van internationale werking in Vlaanderen/ Brussel zelf
  - nood aan betere samenwerking tussen overheidsdiensten onderling én bovenbouw (met zeer verschillende werkingsopdrachten) én sector én steden, ...
  - nood aan langere-termijn denken, processen en niet alleen projectmatig ("hit & run")
  - financiering: weinig flexibel, weinig ambitie, te weinig (langere termijn) perspectief of visie, geen middelen voor grootschalige projecten of doorbraken,...
  - weinig oog voor vraag in/uit buitenland....

De vraag om een sterkere, meer competitieve
positionering en 'exportsteun'

Hoe kan een toekomstig ICB een hefboom zijn voor...

De vraag om te werken aan
systeemverandering naar een meer
volhoudbare internationale praktijk

inspiratie
buitenland

Aanbevelingen voor een toekomstig Vlaams internationaal cultuurbeleid

Herijking van de
uitgangspunten

Herijking van de
doelstellingen

Procesmatige
aandachtspunten

Herijking van de uitgangspunten

De **positionering** van het Vlaamse cultuurbeleid in **transnationale ecosystemen**

Het is als overheid **moeilijk sturen** op complexe systeemdynamieken

Nood aan **specifieke injecties** in sectorale ecosystemen - essentiële rol voor het landelijke niveau

Voorbeelden: Strategie Immaterieel Erfgoed, Vlaams gamebeleid

De nood aan een **flexibele, adaptieve en contextgebaseerde** strategie met langetermijnperspectief

Grote volatiliteit vraagt om '**agile**' **benadering:** experiment, impuls, leren...

Oog voor veranderende omgeving, oog voor de **context**, oog voor de vraagkant.

Oog voor de **lokale verankering** van die transnationale ecosystemen

Erken de **superdiverse en meertalige realiteit** van Vlaanderen

Steden, gemeenten en bovenlokale niveau als partners

Oog voor de **waarde en randvoorwaarden** van betekenisvolle internationale uitwisseling

Internationaliseren is **niet op zich waarde- en betekenisvol.**

Randvoorwaarden: fair practice, inclusief, ecologisch duurzaam werken

Samenwerking als leidend principe

In complexe systemen is **impact slechts mogelijk vanuit samenwerking.**

Sector, bovenbouw, beleidsdomeinen, overheidsniveaus, bevoorrechte partners (BE, NL)

Herijking van de doelstellingen

sector-
specifiek

Doelstelling 1: de positie van actoren uit Vlaanderen versterken in hun internationale context

Financiering voor internationale projecten

Collectieve promotie en netwerkontwikkeling.

Capaciteit en competenties versterken bij de culturele actoren

Innovatie: inhoudelijk, zakelijk, promo,...

cultuurbreed

Doelstelling 2: impulsen geven voor de omslag naar een meer volhoudbare internationale praktijk

Sectoroverschrijdend inzetten op **gedeelde thema's/uitdagingen**

Impulsen voor **innovatie en experiment.**

Evalueren, leertrajecten, opbouwen van skills.

domein-
overschrijdend

Doelstelling 3: de sterktes van het Vlaamse cultuurveld valoriseren binnen het bredere Vlaamse beleid

Valoriseren van culturele sterktes/troeven binnen breder overheidsbeleid

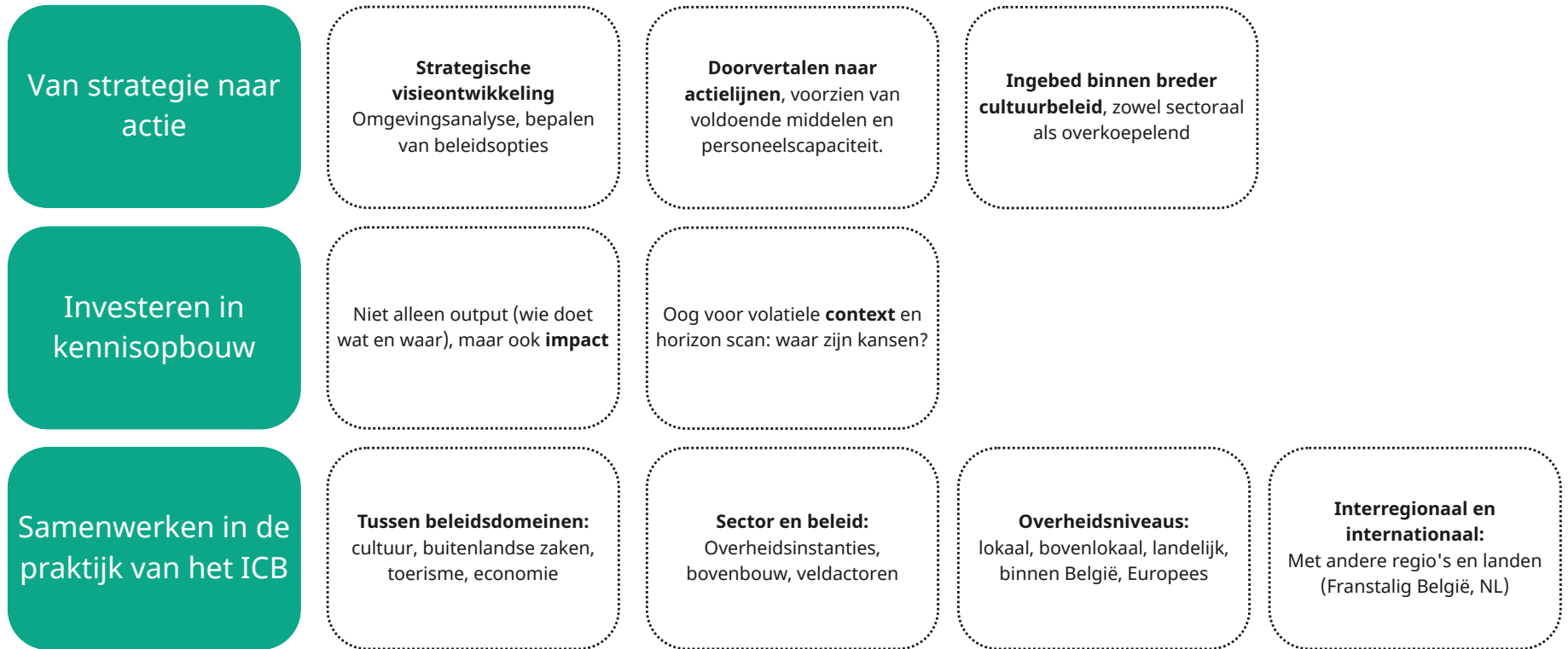
Vlaanderen als **'State of the Art'** én als pionier op het vlak van **duurzame innovatie**

Herdenken van **bilaterale culturele relaties**

Vlaams netwerk in het buitenland duurzaam activeren

Procesmatige aandachtspunten

Aanbevelingen voor een toekomstig Vlaams internationaal cultuurbeleid

Herijking van de uitgangspunten

De positionering van het Vlaamse sectoraal en internationaal cultuurbeleid in transnationale culturele ecosystemen

De nood aan een flexibele, adaptieve en contextgebaseerde strategie met langetermijnperspectief

Oog voor de lokale verankering van die transnationale ecosystemen

Oog voor de waarde en de noodzakelijke randvoorwaarden van betekenisvolle internationale uitwisseling

Samenwerking als leidend principe

Herijking van de doelstellingen

Doelstelling 1: de positie van actoren uit Vlaanderen versterken in hun internationale context

Doelstelling 2: impulsen geven voor de omslag naar een meer volhoudbare internationale praktijk

Doelstelling 3: de sterktes van het Vlaamse cultuurveld valoriseren binnen het bredere Vlaamse beleid

Procesmatige aandachtspunten

Van strategie naar actie

Investeren in kennisopbouw

Samenwerken in de praktijk van het ICB

Vragen, reflecties,...?

Herijking van de uitgangspunten

De positionering van het Vlaamse sectoraal en internationaal cultuurbeleid in transnationale culturele ecosystemen

De nood aan een flexibele, adaptieve en contextgebaseerde strategie met langetermijnperspectief

Oog voor de lokale verankering van die transnationale ecosystemen

Oog voor de waarde en de noodzakelijke randvoorwaarden van betekenisvolle internationale uitwisseling

Samenwerking als leidend principe

Herijking van de doelstellingen

Doelstelling 1: de positie van actoren uit Vlaanderen versterken in hun internationale context

Doelstelling 2: impulsen geven voor de omslag naar een meer volhoudbare internationale praktijk

Doelstelling 3: de sterktes van het Vlaamse cultuurveld valoriseren binnen het bredere Vlaamse beleid

Procesmatige aandachtspunten

Van strategie naar actie

Investeren in kennisopbouw

Samenwerken in de praktijk van het ICB

Over naar
Q&A

Dank voor uw aandacht

Joris Janssens

joris.janssens@ideaconsult.be

Inez Boogaarts

inezboog@xs4all.nl

IDEA

CONSULT thinking ahead

member of

IDEA GROUP